

MILLIY O'YINLARNI TA'LIM JARAYONIGA INTEGRATSIYALASHNING INNOVATSION YONDASHUV VA USULLARI

Turayeva Mohinur Sattorovna

Buxoro innovatsiyalar universiteti 2 kurs magistranti

Annotatsiya: ushbu maqolada milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning innovatsion yondashuv va usullari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi, loyiha texnologiyasi, fanlararo integratsiya, inklyuziv ta'lim va interfaol ta'lim kabi innovatsion yondashuvlarning milliy o'yinlardan foydalanishda qo'llanilishi ko'rsatilgan. maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan milliy o'yinlarni uyg'unlashtirish usullari, elektron resurslar yaratish, mobil ilovalar ishlab chiqish, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari ochib berilgan. tadqiqot natijasida milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalash bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: milliy o'yinlar, integratsiya, innovatsion yondashuvlar, kompetensiyaviy ta'lim, axborot texnologiyalari, loyiha metodi, fanlararo aloqa,

inklyuziv ta'lim, interfaol usullar, zamonaviy pedagogika.

Аннотация: в данной статье научно проанализированы инновационные подходы и методы интеграции национальных игр в образовательный процесс. в исследовании показано применение таких инновационных подходов как компетентностный подход, личностно-ориентированное обучение, интеграция информационно-коммуникационных технологий, проектная технология, междисциплинарная интеграция, инклюзивное образование и интерактивное обучение при использовании национальных игр. в статье раскрыты методы сочетания национальных игр с современными педагогическими технологиями, возможности создания электронных ресурсов, разработки мобильных приложений, использования технологий виртуальной и дополненной реальности. в результате исследования разработаны научно обоснованные рекомендации по инновационной интеграции национальных игр в образовательный процесс.

Ключевые слова: национальные игры, интеграция, инновационные подходы, компетентностное образование, информационные технологии, метод проектов, междисциплинарные связи, инклюзивное образование, интерактивные методы, современная педагогика.

ANNOTATION: this article scientifically analyzes innovative approaches and methods of integrating national games into the educational process. the study shows the application of such innovative approaches as competency-based approach, personality-oriented education, integration of information and communication technologies, project technology, interdisciplinary integration, inclusive education, and interactive learning in using national games. the article reveals methods of combining national games with modern pedagogical technologies, opportunities for creating electronic resources, developing mobile applications, and using virtual and augmented reality technologies. as a

result of the research, scientifically based recommendations for innovative integration of national games into the educational process have been developed.

Keywords: national games, integration, innovative approaches, competency-based education, information technologies, project method, interdisciplinary connections, inclusive education, interactive methods, modern pedagogy.

Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va usullarni joriy etish, ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Milliy o'yinlar xalq pedagogikasining bebaho merosi bo'lib, ular asrlar davomida bolalarni tarbiyalash va rivojlantirishning samarali vositasi sifatida xizmat qilib kelgan. Bugungi kunda globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish, ayni paytda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlar asosida integratsiyalash dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida ko'riladi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, an'anaviy pedagogik usullar bilan zamonaviy innovatsion texnologiyalarni uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Milliy o'yinlar o'quvchilarning jismoniy, aqliy, ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy, emotsional va estetik rivojlanishiga kompleks ta'sir ko'rsatadi va bu imkoniyatlardan innovatsion usullar yordamida samarali foydalanish zamonaviy ta'limning muhim vazifasidir. Ushbu maqolada milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning innovatsion yondashuv va usullari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashda kompetensiyaviy yondashuv muhim o'rin tutadi. Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'limning asosiy paradigmalaridan biri bo'lib, u o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarning uyg'un majmuini — kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan. Bu yondashuv an'anaviy bilim berish usulidan tubdan farq qiladi, chunki u nafaqat bilim olishni, balki bu bilimlarni amaliyotda qo'llash qobiliyatini ham rivojlantirishni nazarda tutadi. Milliy o'yinlar kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi. Birinchidan, milliy o'yinlar kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi — o'yinlar jarayonida o'quvchilar bir-biri bilan muloqot qiladi, fikr almashadi, jamoada ishlash ko'nikmalarini egallaydi. Ikkinchidan, milliy o'yinlar ijtimoiy kompetensiyani shakllantiradi — o'quvchilar jamoa bo'lib harakat qilishni, o'zaro yordam berishni, nizolarni hal qilishni o'rganadi. Uchinchidan, milliy o'yinlar madaniy kompetensiyani rivojlantiradi — o'quvchilar milliy qadriyatlarni, an'analarni, madaniy merosni o'zlashtiradi. To'rtinchidan, milliy o'yinlar jismoniy kompetensiyani shakllantiradi — o'quvchilarning jismoniy sifatleri — kuch, tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik, koordinatsiya — rivojlanadi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning yana bir muhim innovatsion yondashuvi hisoblanadi. Bu yondashuv har bir o'quvchining individual xususiyatlarini — qobiliyatlari, qiziqishlari, o'rganish uslubi, rivojlanish sur'ati — hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Milliy o'yinlar shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Birinchidan, milliy o'yinlar xilma-xilligi turli qiziqish va qobiliyatlarga ega o'quvchilar uchun mos o'yinlarni tanlash imkonini beradi. Harakatli o'yinlar jismoniy faol o'quvchilar uchun, intellektual o'yinlar aqliy qobiliyatlari yuqori o'quvchilar uchun, ijodiy o'yinlar badiiy qobiliyatlari rivojlangan o'quvchilar uchun mos keladi. Ikkinchidan, milliy o'yinlarni turli qiyinlik darajalarida o'tkazish mumkin, bu esa har bir o'quvchining rivojlanish

darajasiga mos yondashish imkonini beradi. Uchinchidan, milliy o'yinlarda har bir o'quvchi o'ziga mos rol olishi mumkin — yetakchi, tashkilotchi, ijrochi, baholash va boshqalar. Bu o'quvchilarning o'z kuchli tomonlarini namoyon etish, o'z-o'zini anglash, o'z-o'ziga ishonch hosil qilish imkonini beradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bilan integratsiya milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga joriy etishning eng dolzarb innovatsion yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy raqamli texnologiyalar milliy o'yinlarni yangi shaklda taqdim etish, ularni keng auditoriyaga yetkazish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish imkonini beradi. AKT bilan integratsiyaning bir necha yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, milliy o'yinlar bo'yicha elektron resurslar — ma'lumotlar bazasi, qo'llanmalar, video darsliklar yaratish mumkin. Bu resurslar milliy o'yinlar haqida to'liq ma'lumot beradi, ularni o'rganish va o'rgatish jarayonini osonlashtiradi. Ikkinchidan, milliy o'yinlar bo'yicha mobil ilovalar ishlab chiqish mumkin. Bu ilovalar o'quvchilarga istalgan vaqtda, istalgan joyda milliy o'yinlar haqida ma'lumot olish, virtual tarzda o'yin qoidalarini o'rganish imkonini beradi. Uchinchidan, interaktiv o'quv platformalari yaratish mumkin. Bu platformalarda o'quvchilar milliy o'yinlar bo'yicha test topshiriqlari, viktorinalar, onlayn musobaqalarda ishtirok etishi mumkin. To'rtinchidan, virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalaridan foydalanish mumkin. Bu texnologiyalar milliy o'yinlarni virtual muhitda his qilish, ularni yangicha tajriba sifatida o'rganish imkonini beradi.

Loyiha texnologiyasi milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning samarali innovatsion usullaridan biridir. Loyiha metodi o'quvchilarning mustaqil izlanish, tadqiqot olib borish, amaliy natijaga erishish faoliyatiga asoslangan. Milliy o'yinlar mavzusida turli loyihalar amalga oshirish mumkin. Birinchidan, tadqiqot loyihalari — o'quvchilar ma'lum bir mintaqadagi milliy o'yinlarni to'plash, tasniflash, tahlil qilish bo'yicha tadqiqot olib borishlari mumkin. Bu loyihalar o'quvchilarning ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, milliy merosga qiziqishini oshiradi. Ikkinchidan, ijodiy loyihalar — o'quvchilar milliy o'yinlar asosida yangi o'yinlar yaratish, o'yinlarni modernizatsiya qilish loyihalarini amalga oshirishlari mumkin. Bu loyihalar ijodiy tafakkurni rivojlantiradi, innovatsion fikrlashni shakllantiradi. Uchinchidan, amaliy loyihalar — o'quvchilar milliy o'yinlar bo'yicha musobaqalar, festivallar, namoyishlar tashkil etish loyihalarini amalga oshirishlari mumkin. Bu loyihalar tashkilotchilik qobiliyatlarini, jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. To'rtinchidan, axborot loyihalari — o'quvchilar milliy o'yinlar bo'yicha bukletlar, plakatlar, video roliklar, veb-saytlar yaratish loyihalarini amalga oshirishlari mumkin. Bu loyihalar axborot savodxonligini, raqamli ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Fanlararo integratsiya milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga kiritishning muhim innovatsion yo'nalishidir. Bu yondashuv milliy o'yinlarni turli o'quv fanlari bilan bog'lash, kompleks bilim berish imkonini yaratadi. Fanlararo integratsiyaning bir necha yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, milliy o'yinlarni jismoniy tarbiya darslari bilan integratsiya — bu an'anaviy yo'nalish bo'lib, milliy harakatli o'yinlar jismoniy tarbiya darslarida qo'llaniladi. Ikkinchidan, milliy o'yinlarni ona tili darslari bilan integratsiya — o'yinlar nomlarining etimologiyasi, o'yin atamalarining lug'aviy tahlili, o'yinlar haqida she'r va hikoyalar yozish mashqlari o'tkaziladi. Uchinchidan, milliy o'yinlarni matematika darslari bilan integratsiya — o'yinlardagi hisob-kitoblar, statistik ma'lumotlar, geometrik shakllar bilan ishlash mashqlari o'tkaziladi. To'rtinchidan, milliy o'yinlarni tarix darslari bilan integratsiya — o'yinlarning tarixiy ildizlari, ularning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni o'rganiladi. Beshinchidan, milliy o'yinlarni musiqa va tasviriy san'at darslari bilan integratsiya — o'yinlarga bag'ishlangan qo'shiqlar o'rganiladi,

o'yinlar tasvirlanadi. Oltinchidan, milliy o'yinlarni texnologiya darslari bilan integratsiya — o'yin jihozlari tayyorlanadi. Bu fanlararo yondashuv o'quvchilarda dunyoni yaxlit anglash, bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Inklyuziv ta'lim milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning ijtimoiy jihatdan muhim innovatsion yo'nalishidir. Inklyuziv ta'lim barcha bolalar, jumladan maxsus ehtiyojli bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlari yaratishni nazarda tutadi. Milliy o'yinlar inklyuziv ta'limda samarali qo'llanilishi mumkin, chunki ular moslashuvchan bo'lib, turli ehtiyojlarga moslashtirish mumkin. Birinchidan, milliy o'yinlarni harakati cheklangan bolalar uchun moslashtirish mumkin — o'yinlar o'tirgan holatda yoki kam harakat talab qiladigan shaklda o'tkaziladi. Ikkinchidan, ko'rish qobiliyati zaif bolalar uchun milliy o'yinlarni tovush signallari, sezgi orqali qabul qilinadigan elementlar bilan boyitish mumkin. Uchinchidan, eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun vizual ko'rsatmalar, imo-ishoralar tili qo'llaniladi. To'rtinchidan, intellektual rivojlanishda qiyinchiliklari bo'lgan bolalar uchun o'yinlar soddalashtirilgan qoidalar bilan o'tkaziladi. Inklyuziv ta'limda milliy o'yinlarni qo'llash barcha bolalarning birgalikda o'ynashi, bir-birini qo'llab-quvvatlashi, o'zaro hurmat qilishi imkonini beradi. Bu esa jamiyatda tolerantlik, qabul qilish madaniyatini shakllantiradi.

Interfaol ta'lim usullari milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning samarali innovatsion yo'nalishidir. Interfaol usullar o'quvchilarning faol ishtirokini, o'zaro ta'sirini, hamkorligini ta'minlaydi. Milliy o'yinlar o'z tabiatiga ko'ra interfaol bo'lib, ular interfaol ta'limning ideal vositasi hisoblanadi. Interfaol usullarni milliy o'yinlar bilan uyg'unlashtirishning bir necha yo'llari mavjud. Birinchidan, "Aqliy hujum" usuli — o'quvchilar milliy o'yinlarni takomillashtirish, yangi qoidalar ishlab chiqish bo'yicha g'oyalar taklif etadi. Ikkinchidan, "Kichik guruhlar" usuli — o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, turli milliy o'yinlarni o'rganadi va boshqa guruhlariga o'rgatadi. Uchinchidan, "Rolli o'yin" usuli — o'quvchilar milliy o'yinlar tarixiga oid sahnalarni ijro etadi, tarixiy shaxslar rovida chiqadi. To'rtinchidan, "Muammoli vaziyat" usuli — o'quvchilarga milliy o'yinlar bilan bog'liq muammoli vaziyatlar taqdim etiladi va ular yechim izlaydi. Beshinchidan, "Portfolio" usuli — o'quvchilar milliy o'yinlar bo'yicha materiallar to'playdi, o'z portfoliosini yaratadi. Bu usullar o'quvchilarning faolligini, qiziqishini, mustaqilligini oshiradi.

O'yin texnologiyalari (gamifikatsiya) milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning zamonaviy innovatsion yo'nalishidir. Gamifikatsiya — bu o'yin elementlarini o'yin bo'lmagan kontekstda, jumladan ta'limda qo'llashdir. Bu yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ta'lim jarayonini qiziqarli qiladi. Milliy o'yinlar asosida gamifikatsiyani amalga oshirishning bir necha usullari mavjud. Birinchidan, ball tizimi — o'quvchilar milliy o'yinlarni o'rganish, musobaqalarda ishtirok etish uchun ballar to'playdi. Ikkinchidan, darajalar tizimi — o'quvchilar ma'lum ball to'plagan sari yangi darajalarga ko'tariladi: "Boshlang'ich o'yinchi", "Tajribali o'yinchi", "Usta o'yinchi", "Ustoz". Uchinchidan, mukofotlar tizimi — eng yaxshi natijalar uchun virtual yoki real mukofotlar beriladi. To'rtinchidan, reyting tizimi — o'quvchilarning natijalari umumiy reytingda aks ettiriladi, bu raqobatni kuchaytiradi. Beshinchidan, missiyalar tizimi — o'quvchilarga milliy o'yinlar bilan bog'liq turli vazifalar — "missiyalar" beriladi va ular bajarilganda mukofotlanadi. Gamifikatsiya o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshiradi, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Masofaviy ta'lim texnologiyalari milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning hozirgi davrda ayniqsa dolzarb innovatsion yo'nalishidir. Pandemiya davrida masofaviy ta'limning ahamiyati keskin oshdi va bu texnologiyalar ta'limning ajralmas qismiga aylandi. Milliy o'yinlarni masofaviy

ta'limda qo'llash bir qator imkoniyatlarni yaratadi. Birinchidan, onlayn platformalar orqali milliy o'yinlar haqida ma'ruzalar, video darslar o'tkazish mumkin. Ikkinchidan, video konferensiya orqali o'quvchilar birgalikda virtual tarzda ba'zi milliy o'yinlarni o'ynashi mumkin. Uchinchidan, onlayn viktorinalar, testlar orqali milliy o'yinlar bo'yicha bilimlarni tekshirish mumkin. To'rtinchidan, forum va chatlar orqali o'quvchilar milliy o'yinlar haqida fikr almashishi, savol-javob qilishi mumkin. Beshinchidan, virtual ko'rgazmalar orqali milliy o'yinlar jihozlari, tarixiy fotosuratlar, hujjatlar namoyish etilishi mumkin. Masofaviy ta'lim texnologiyalari milliy o'yinlarni keng auditoriyaga yetkazish, geografik chegaralarni bartaraf etish imkonini beradi. Ammo masofaviy ta'limda milliy o'yinlarning amaliy, harakatli jihatlarini to'liq qamrab olish qiyin, shuning uchun aralash (blended) ta'lim yondashuvi tavsiya etiladi.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashda oila va jamiyat bilan hamkorlik muhim innovatsion yo'nalish hisoblanadi. Ta'lim faqat maktab doirasida emas, balki oila va jamiyat bilan hamkorlikda samarali bo'ladi. Milliy o'yinlar an'anaviy ravishda oila va mahalla doirasida o'tkazilgan, shuning uchun bu an'anani tiklash va rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, ota-onalar jalb qilinadigan tadbirlar — oilaviy sport bayramlari, milliy o'yinlar festivallari, ota-onalar va bolalar birgalikda ishtirok etadigan musobaqalar tashkil etiladi. Ikkinchidan, avlodlararo tajriba almashinuvi — keksa avlod vakillari, ota-bobolar maktablarga taklif etiladi va ular bolalarga milliy o'yinlarni o'rgatadi, o'z xotiralarini ulashadi. Uchinchidan, mahalla hamjamiyati bilan hamkorlik — mahalla, yoshlar tashkilotlari, sport klublari bilan birgalikda milliy o'yinlar tadbirlari o'tkaziladi. To'rtinchidan, ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik — milliy o'yinlar haqida teledasturlar, radioeshittirishlar, ijtimoiy tarmoqlarda kontentlar yaratiladi. Bu hamkorlik milliy o'yinlarni jamiyatda ommalashtirish, yoshlarga yetkazish imkonini beradi.

O'qituvchilarni tayyorlash va malakasini oshirish milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashning muhim shartidir. Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish uchun o'qituvchilar maxsus tayyorgarlikka ega bo'lishi kerak. O'qituvchilarni tayyorlashning bir necha yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, pedagogika oliy ta'lim muassasalarida milliy o'yinlar va ulardan foydalanish metodikasi bo'yicha maxsus kurslar joriy etilishi kerak. Bu kurslar bo'lajak o'qituvchilarni milliy o'yinlar bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlaydi. Ikkinchidan, amalda faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari, seminarlar, master-klasslar tashkil etilishi kerak. Bu kurslarda o'qituvchilar innovatsion yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar bilan tanishadi. Uchinchidan, o'qituvchilar uchun metodik qo'llanmalar, video darsliklar, elektron resurslar yaratilishi kerak. Bu resurslar o'qituvchilarga amaliy yordam beradi. To'rtinchidan, o'qituvchilar o'rtasida tajriba almashinuvi — ilg'or tajribalar konferentsiyasi, ochiq darslar, pedagogik forum tashkil etilishi kerak. Beshinchidan, o'qituvchilarni rag'batlantirish tizimi — milliy o'yinlardan samarali foydalanayotgan o'qituvchilarni rag'batlantirish, ularning tajribasini ommalashtirish zarur.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalash samaradorligini baholash muhim masaladir. Innovatsion yondashuvlarning ta'sirchanligini aniqlash uchun ilmiy asoslangan baholash mezonlari va usullari qo'llanilishi kerak. Baholashning bir necha yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, o'quvchilarning kompetensiyalari darajasini baholash — kommunikativ, ijtimoiy, madaniy, jismoniy kompetensiyalarning shakllanish darajasi aniqlanadi. Ikkinchidan, o'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasini baholash — so'rovnomalar, kuzatishlar orqali o'quvchilarning milliy o'yinlarga qiziqishi o'lchonadi. Uchinchidan, o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini baholash — jismoniy, aqliy, ma'naviy-axloqiy rivojlanish ko'rsatkichlari taqqoslanadi. To'rtinchidan, ta'lim jarayonining

samaradorligini baholash — innovatsion usullar qo'llangan va an'anaviy usullar qo'llangan guruhlar natijalari taqqoslanadi. Beshinchidan, o'qituvchilar, ota-onalar fikrlarini o'rganish — intervyu, so'rovnoma orqali ularning baholari aniqlanadi. Baholash natijalari asosida innovatsion yondashuvlar takomillashtiriladi, samarali usullar aniqlanadi va ommalashtiriladi.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashning amaliy tajribasi va natijalari muhim ilmiy qiziqish uyg'otadi. O'zbekistonning turli mintaqalarida milliy o'yinlardan foydalanish bo'yicha ijobiy tajribalar to'plangan. Buxoro, Samarqand, Xorazm, Farg'ona viloyatlarida milliy o'yinlar bo'yicha festivallar, musobaqalar muntazam o'tkaziladi va ular katta qiziqish uyg'otadi. Ba'zi maktablarda milliy o'yinlar faqat jismoniy tarbiya darslarida emas, balki boshqa fanlarda ham integratsiyalangan holda qo'llanilmoqda. Elektron resurslar, mobil ilovalar yaratish bo'yicha loyihalar amalga oshirilmoqda. Ilmiy tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar qo'llangan holda milliy o'yinlardan foydalanish an'anaviy usullarga nisbatan yuqori samaradorlik beradi. O'qituvchilarning qiziqishi, motivatsiyasi, faolligi oshadi, kompetensiyalar yanada samarali shakllanadi. Shu bilan birga, ba'zi muammolar ham mavjud — metodik ta'minotning yetarli emasligi, o'qituvchilarning yetarli tayyorgarlikka ega emasligi, moddiy-texnik bazaning zaif ekanligi. Bu muammolarni hal qilish milliy o'yinlardan foydalanish samaradorligini yanada oshiradi.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashning kelajak istiqbollari keng va istiqbolli. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Sun'iy intellekt texnologiyalari milliy o'yinlarni o'rgatish, mashq qilish jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi. Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari milliy o'yinlarni yangicha tajriba sifatida his qilish imkonini yaratadi. Bulutli texnologiyalar milliy o'yinlar bo'yicha keng ma'lumotlar bazasini yaratish va istalgan joydan foydalanish imkonini beradi. Ijtimoiy tarmoqlar milliy o'yinlarni targ'ib qilish, yoshlarga yetkazish uchun samarali platforma bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, globallashtirish sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Milliy o'yinlar milliy identitetni shakllantirish, milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishning muhim vositasi sifatida davom etadi. Innovatsion yondashuvlar esa bu maqsadlarga erishishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi va kelajakda yangi usullar, texnologiyalar ishlab chiqilishi kutilmoqda.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashda moddiy-texnik ta'minot muhim ahamiyatga ega. Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish uchun zarur infratuzilma va jihozlar mavjud bo'lishi kerak. Birinchidan, maktablarda milliy o'yinlar uchun maxsus maydonchalar, sport zallari bo'lishi kerak. Bu maydonchalar turli milliy o'yinlarni o'tkazish imkonini beradi va bolalarning xavfsizligini ta'minlaydi. Ikkinchidan, milliy o'yinlar jihozlari — arqonlar, to'plar, chillaklar, ashiklar, nishonlar va boshqalar yetarli miqdorda bo'lishi kerak. Uchinchidan, AKT vositalari — kompyuterlar, proyektorlar, interaktiv doskalar, internet aloqasi bo'lishi kerak. Bu vositalar elektron resurslardan foydalanish, masofaviy ta'lim o'tkazish imkonini beradi. To'rtinchidan, multimedia vositalari — video kameralar, fotoapparatlar, audio jihozlar bo'lishi kerak. Bu vositalar o'quv materiallarini yaratish, tadbirlarni yozib olish imkonini beradi. Moddiy-texnik ta'minotni yaxshilash uchun davlat byudjeti mablag'lari, mahalliy byudjetlar, homiylik mablag'lari, xalqaro grantlar jalb qilinishi mumkin.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashda normativ-huquqiy ta'minot ham muhim ahamiyatga ega. Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish uchun tegishli me'yoriy hujjatlar mavjud bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida milliy qadriyatlar asosida ta'lim-tarbiya berish tamoyili mustahkamlangan. Davlat ta'lim standartlarida milliy

o'yinlardan foydalanish ko'zda tutilgan. Ammo innovatsion yondashuvlarni joriy etish bo'yicha qo'shimcha me'yoriy hujjatlar ishlab chiqilishi maqsadga muvofiq. Birinchidan, milliy o'yinlardan innovatsion usullarda foydalanish bo'yicha metodik ko'rsatmalar ishlab chiqilishi kerak. Ikkinchidan, o'qituvchilarni tayyorlash standartlariga milliy o'yinlar va innovatsion texnologiyalar bo'yicha talablar kiritilishi kerak. Uchinchidan, milliy o'yinlar bo'yicha musobaqalar, festivallar o'tkazish tartibi belgilanishi kerak. To'rtinchidan, milliy o'yinlardan foydalanish samaradorligini baholash mezonlari ishlab chiqilishi kerak. Normativ-huquqiy bazaning takomillashtirilishi innovatsion yondashuvlarni tizimli amalga oshirish imkonini beradi.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalashda xalqaro tajribadan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Jahonning ko'plab mamlakatlarida milliy o'yinlarni ta'limda qo'llash bo'yicha qimmatli tajribalar to'plangan. Yaponiyada an'anaviy o'yinlar zamonaviy ta'lim tizimiga muvaffaqiyatli integratsiyalangan va ular yoshlarni milliy ruhda tarbiyalash vositasi sifatida qo'llanilmoqda. Janubiy Koreyada milliy o'yinlar raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan va mobil ilovalar, video o'yinlar yaratilgan. Hindistonda milliy o'yinlar jismoniy tarbiya dasturlarining muhim qismi sifatida kiritilgan va maxsus o'quv qo'llanmalari yaratilgan. Rossiyada xalq o'yinlari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilgan va metodikalar ishlab chiqilgan. Turkiyada milliy o'yinlar madaniy meros sifatida himoya qilingan va ta'lim tizimiga joriy etilgan. Bu tajribalarni o'rganish va O'zbekiston sharoitiga moslashtirish milliy o'yinlardan foydalanish samaradorligini oshiradi. Xalqaro hamkorlik, tajriba almashinuvi bu borada muhim ahamiyatga ega.

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga innovatsion integratsiyalash bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borish muhim ahamiyatga ega. Innovatsion yondashuvlarning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash, yangi metodikalar ishlab chiqish, tajribalarni umumlashtirish zarur. Ilmiy tadqiqotlarning bir necha yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, milliy o'yinlarning pedagogik imkoniyatlarini o'rganish — har bir o'yin turining tarbiyaviy ta'sirini aniqlash, ularni turli maqsadlarda qo'llash usullarini ishlab chiqish. Ikkinchidan, innovatsion yondashuvlarning samaradorligini o'rganish — turli innovatsion usullarni qiyosiy tahlil qilish, eng samarali usullarni aniqlash. Uchinchidan, milliy o'yinlarni zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiyalash usullarini o'rganish — raqamli texnologiyalar, virtual reallik, sun'iy intellekt kabi texnologiyalarning imkoniyatlarini tadqiq qilish. To'rtinchidan, milliy o'yinlarning o'quvchilar rivojlanishiga ta'sirini o'rganish — jismoniy, aqliy, ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy rivojlanish ko'rsatkichlarini tadqiq qilish. Ilmiy tadqiqotlar natijalari amaliyotga joriy etilishi, metodik qo'llanmalarga kiritilishi, o'qituvchilarga yetkazilishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Milliy o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning innovatsion yondashuv va usullarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida an'anaviy pedagogik usullar bilan innovatsion texnologiyalarni uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi, loyiha texnologiyasi, fanlararo integratsiya, inklyuziv ta'lim, interfaol ta'lim usullari, gamifikatsiya, masofaviy ta'lim texnologiyalari kabi innovatsion yondashuvlar milliy o'yinlardan samarali foydalanish imkonini beradi. Milliy o'yinlar o'quvchilarning jismoniy, aqliy, ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantiradi, milliy qadriyatlarni o'zlashtirish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish uchun o'qituvchilarni tayyorlash, metodik ta'minotni yaxshilash, moddiy-texnik bazani takomillashtirish, normativ-huquqiy bazani

mustahkamlash, oila va jamiyat bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur. Xalqaro tajribadan foydalanish, ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish, amaliy tajribalarni umumlashtirish innovatsion yondashuvlarni yanada rivojlantirish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi milliy o'yinlardan foydalanish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda va bu imkoniyatlardan samarali foydalanish yoshlarning barkamol rivojlanishiga, milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelgusida sun'iy intellekt, virtual reallik, kengaytirilgan reallik kabi texnologiyalar milliy o'yinlarni ta'limga integratsiyalashning yangi imkoniyatlarini ochadi va bu borada ilmiy tadqiqotlar olib borish, amaliy tajribalarni to'plash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2006. – 192 b.
2. Begimqulov U.Sh. Ta'lim jarayonini axborotlashtirish. – Toshkent: Fan, 2007. – 208 b.
3. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2008. – 176 b.
4. Ikromova, A. A. (2020). The concept of pedagogical skills, its role and importance in teaching. *The American Journal of Applied Sciences*, 2(8), 122-126.
5. Aminovna, I. A. ИҚБОЛ МИРЗОНИНГ “САМАРҚАНД САЙҚАЛИ” ШЕЪРИЙ ДРАМАСИДА СИНКРЕТИК ХУСУСИЯТЛАР. *dkZ dSmSe [hS^ iSca YfcS^*, 113.
6. OLIY TA'LIM TIZIMIDA INGLIZ TILINI O'QITISHDA SI ASOSIDAGI ADAPTIV TA'LIM VOSITALARINING O'RNI. (2025). *ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN KREATIV G'OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR*, 7(76), 227-229. <https://uzconferences.org/index.php/uzconf/article/view/699>
7. Aminovna, I. A. (2025). THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TRANSFORMING LANGUAGE EDUCATION IN HIGHER INSTITUTIONS BY 2030. *INTERNATIONAL JOURNAL OF ADVANCED RESEARCH IN EDUCATION, TECHNOLOGY AND MANAGEMENT*, 4(1), 6-17.